วิพากษ์แนวคิดเผ่าพันธุ์นิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท
Critique Speciesism in Theravada Buddhist Philosophy

พระอดิเรก อาทิจฺจพโล
Phra Adirek Adiccapalo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: phraxdirekx@gmail.com

ได้รับบทความ: 14 พฤษภาคม 2562; แก้ไขบทความ: 27 มิถุนายน 2562; ตอบรับตีพิมพ์: 27 มิถุนายน 2562
Received: May 14, 2019; Revised: June 27, 2019; Accepted: June 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอข้อวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดเผ่าพันธุ์นิยมที่มีต่อพระพุทธศาสนาเถรวาท จากบทความเรื่อง “พระพุทธศาสนาและแนวคิดเผ่าพันธุ์นิยม มุมมองด้านลบของสังคมตะวันตกที่มีต่อความเชื่อทางพระพุทธศาสนา” พบว่า นักสิทธิสัตว์ชาวตะวันตกนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาในด้านลบ เช่น มีการนำเสนอว่าศาสนาพุทธมีการปฏิบัติกับสัตว์เยี่ยงทรัพย์สินเงินทอง เนื่องจากคุณลักษณะเฉพาะบางอย่างจะเป็นตัวกำหนดคุณค่าในชีวิต ยิ่งไปกว่านั้นในหนังสือเรื่อง แนวคิดเผ่าพันธุ์นิยมมุมมองของศาสนาพุทธ และคริสศาสนาที่มีต่อสัตว์ ที่เขียนโดย พอล วอลเดา กล่าวถึงพระพุทธศาสนาว่าไม่มีคำสอนในเรื่องคุณค่าในตนเองของสิ่งชีวิต และเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ วอลเดา กล่าวว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญทางหลักศีลธรรมเฉพาะกับมนุษย์เท่านั้น ไม่คำนึงถึงสัตว์อื่นซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการนำเสนอว่าพระพุทธศาสนามีแนวคิดเผ่าพันธุ์นิยม แท้จริงแล้ว พระพุทธศาสนาไม่ได้ให้ความสำคัญกับลักษณะภายนอกของสิ่งมีชีวิต แต่พระพุทธศาสนามีคำสอนให้ปฏิบัติกับสิ่งมีชีวิตทุกชนิดด้วยเมตตาธรรม “คุณค่าของสิ่งมีชีวิต” มาจากความประพฤติที่ดีตามหลักศีลธรรม และความสำคัญทางหลักศีลธรรมไม่ได้ตัดสินจากรูปลักษณ์ภายนอก ข้อกล่าวหาดังกล่าวของกลุ่มนักสิทธิสัตว์ชาวตะวันตกไม่ถูกต้อง เนื่องจากหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาแตกต่างกับแนวคิดวงจรแห่งจริยศาสตร์ตะวันตก พระพุทธศาสนาไม่ได้บัญญัติเรื่องการตัดสินความสำคัญทางศีลธรรมจากลักษณะภายนอก พระพุทธศาสนายุคแรกสอนในเรื่องความรักและการมีเมตตากรุณา และการให้ความสำคัญกับสัตว์ทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกัน และให้การยอมรับว่าสิ่งมีชีวิตทั้งหลายอยู่ในวงจรแห่งจริยธรรม เพราะสิ่งมีชีวิตทุกชนิดล้วน มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ พระนิพพาน

คำสำคัญ: เผ่าพันธุ์นิยม, พุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

This article consists of critiques towards concept of speciesism in Theravada Buddhism. From “Buddhism and Speciesism: on the Misapplication of Western Concepts to Buddhist Beliefs” by Colette Sciberras, it was found that Western “Animalist” philosophers had presented concepts of Buddhism in negative ways. For example, Buddhism was presented with its treatment of animals negatively similar to property as some specific qualifications would determine value of a human life. Moreover, in “The Specter of Speciesism; Buddhist and Christian View of Animals” written by Paul Waldau, he mentioned that Buddhism has no teaching involved with self-worth concept of beings and races. Waldau stated that Buddhism contain moral and philosophical teachings only for human being and neglected other animals’ lives which was not right in his point of view.

The author did not agree with the idea that Buddhism contain concept of speciesism. Actually, Buddhism does not focus on the outside of the appearance of any beings. Rather, Buddhism contain teachings that encourage treatment of all beings with living-kindness. Also, “value of a being” is determined by good actions which are coherent with moral teachings and, thus, importance in terms of morality are not determined by outer appearance. Therefore, those accusations raised from the Western “Animalist” philosophers were incorrect as Buddhist teachings are different from the cycle of ethical concepts in the Western world. Buddhism does not contain its judgment of importance in terms of morality by the outer appearance. Buddhism, in its first age, contain teachings in love, loving-kindness, compassion, giving importance of all beings or animals equally and acceptance that all beings are in the same cycle of morality as they all have the same goal; the Nirvana.

Keywords: Speciesism, Theravada Buddhist Philosophy

1. บทนำ

บทความนี้เป็นการนำเสนอประเด็นปัญหาข้อวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดเรื่องพระพุทธศาสนาและแนวคิดเผ่าพันธุ์นิยม มุมมองด้านลบของสังคมตะวันตกที่มีต่อความเชื่อทางพระพุทธศาสนา(Buddhism and Speciesism: on the Misapplication of Western

Concepts to Buddhist Beliefs) ที่เขียนโดย คลอเร็ต ไซเบอร์ราส (Colette Sciberras) นักสิทธิสัตว์ชาวตะวันตกนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาในด้านลบ เช่น มีการนำเสนอว่าศาสนาพุทธมีการปฏิบัติกับสัตว์เยี่ยงทรัพย์สินเงินทอง เนื่องจากคุณลักษณะเฉพาะบางอย่างจะเป็นตัวกำหนดคุณค่าในชีวิต ยิ่งไปกว่านั้นในหนังสือเรื่อง แนวคิดเผ่าพันธุ์นิยม มุมมองของศาสนาพุทธและคริสศาสนาที่มีต่อสัตว์ (The Specter of Speciesism; Buddhist and Christian View of Animals) ที่เขียนโดย พอล วอลเดา เขายังพูดถึงพระพุทธศาสนาว่าไม่มีคำสอนในเรื่องคุณค่าในตนเองของสิ่งชีวิต และเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ วอลเดา กล่าวว่า พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญทางหลักศีลธรรมเฉพาะกับมนุษย์เท่านั้น ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาแห่งเผ่าพันธุ์นิยม

เผ่าพันธุ์นิยม (Speciesism) คือ การวิพากษ์วิจารณ์นิสัยมนุษย์ที่ถือว่าตนเองเหนือกว่าบรรดาสัตว์ทั้งหลาย ทำให้มนุษย์หยิ่งยโสกว่าเผ่าพันธุ์อื่น และถือว่าเผ่าพันธุ์มนุษย์สามารถปฏิบัติกับเผ่าพันธุ์อื่นอย่างไรก็ได้ เพราะมนุษย์มีอำนาจและเจตจำนงที่จะทำเช่นนั้นนิสัยของมนุษย์เช่นนี้รู้จักกันในนาม “เผ่าพันธุ์นิยม” ปีเตอร์ ซิงเกอร์ นักสิทธิสัตว์ร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เผ่าพันธุ์นิยม คือ อคติ หรือท่าทีที่เอนเอียงสู่ผลประโยชน์ของสมาชิกในเผ่าพันธุ์ของตนเองและต่อต้านผลประโยชน์ของเผ่าพันธุ์อื่น” (Peter Singer, 1975: 7) เมื่อมนุษย์มีดบอดเพราะเผ่าพันธุ์นิยม มนุษย์จึงรับเอาท่าทียโสต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ทั้งหมดและปฏิบัติต่อสิ่งอื่นอย่างไม่ใส่ใจหรือดูแคลน เผ่าพันธุ์นิยมยอมให้หรือสนับสนุนให้มนุษย์ถือสัตว์ชนิดอื่นว่าเป็นวัตถุ เพื่อการใช้งาน เพื่อการทารุณ หรือเพื่อความบันเทิงของมนุษย์เป็นสำคัญ เผ่าพันธุ์นิยมทำให้เกิดและสนับสนุนความไม่สะดุ้งสะเทือนต่อความทุกข์และความเจ็บปวดของสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ เผ่าพันธุ์นิยมสนับสนุนความเห็นที่ว่า มนุษย์ต่างจากเผ่าพันธุ์อื่นทั้งหลายทั้งปวงและความแตกต่างนั้นสำคัญและเป็นตัวชี้ขาดอย่างเบ็ดเสร็จเกี่ยวกับลักษณะของเราและของสัตว์อื่น (Peter Singer, 1975: 36-377)

2. ปัญหาเผ่าพันธุ์นิยม

ประเด็นปัญหาเผ่าพันธุ์นิยมมาจากการนิยามคำว่า “สัตว์” โดยหมายถึง สิ่งมีชีวิตใดที่ไม่ใช่มนุษย์และพันธุ์พืช ความหมายดังกล่าวเป็นเพียงความหมายอย่างกว้างที่ใช้ทัศนคติของมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการให้ความหมาย ซึ่งไม่เพียงพอต่อการป้องกันการละเมิดสิทธิสัตว์ กล่าวคือ มนุษย์จำนวนหนึ่งเชื่อว่าสัตว์ไม่มีจิตวิญญาณ บ้างก็เชื่อว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก ดังนั้นจึงเกิดทัศนคติในเชิงความเป็นเลิศของเผ่าพันธุ์มนุษย์ที่อยู่เหนือสิ่งมีชีวิตทั้งมวล หากแต่งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์หลายชิ้นปรากฏชัดว่า สัตว์ เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและอารมณ์เจ็บปวด เสียใจ ดีใจได้ไม่แตกต่างกับมนุษย์ ดังนั้นองค์กรสิทธิสัตว์เอกชนจึงให้ความหมายของคำว่า “สัตว์”เพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตในอาณาจักรสัตว์ไม่รวมมนุษย์และพันธุ์พืช และเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีอารมณ์ความรู้สึก

อย่างไรก็ตามประเด็นปัญหาแนวความคิดว่าด้วยเผ่าพันธุ์นิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ที่นักสิทธิสัตว์ในสังคมตะวันตกได้วิพากษ์วิจารณ์ และกล่าวว่าพระพุทธศาสนาว่ามีแนวคิดยืนยันความเหนือกว่าบรรดาสัตว์ทั้งปวงของมนุษย์ ที่เรียกว่า “เผ่าพันธุ์นิยม” จะต้องได้รับการคลี่คลายเนื่องจากเหตุผลสำคัญที่บรรดานักสิทธิสัตว์นำมาสนับสนุนข้อกล่าวหาของตนก็คือ สถานะทางศีลธรรมของมนุษย์และสัตว์ อาทิเช่น 1) มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทหนึ่งที่มีวิวัฒนาการมาจากสัตว์ ในแง่นี้มนุษย์จึงอยู่ในฐานะเป็นญาติกับสัตว์อื่น ๆ ไม่ใช่เป็นนาย แต่พระพุทธศาสนากลับมีคำสอนในเรื่องการเกิดเป็นสัตว์เป็นกรรมอันชั่วร้ายและต้องทุกข์ทรมาน 2) แม้มนุษย์จะเหนือกว่าสัตว์อื่นในด้านภาษาและเหตุผลก็ตาม แต่สิ่งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์มีสิทธิที่จะทำลายชีวิตหรือทารุณกรรมสัตว์อื่นตามใจชอบได้ ส่วนพระพุทธศาสนากับมีท่าทียอมรับการทารุณกรรมสัตว์และการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ 3) การที่มนุษย์เหนือกว่าสัตว์อื่นในด้านใดด้านหนึ่งนี้จึงควรทำให้มนุษย์พัฒนาจริยธรรมของตนเองให้สูงขึ้น และขยายขอบเขตสิทธิครอบคลุมไปถึงสัตว์อื่น ๆ ด้วย พระพุทธศาสนากลับให้ความสำคัญเฉพาะมนุษย์เท่านั้นดังในพระวินัยที่บัญญัติให้การฆ่ามนุษย์เป็นปาราชิก แต่การฆ่าสัตว์เป็นปาจิตตีย์ซึ่งมีโทษน้อยกว่ามาก 4) มนุษย์และสัตว์มีจิตใจที่เหมือนกัน คือ มีจิตใจที่รักชีวิต รักความสุข เกลียดความทุกข์ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนากลับยืนยันเรื่องคุณค่าที่สูงกว่าของมนุษย์

3. ข้อโต้แย้งในมุมมองของพระพุทธศาสนา

จากข้อความในหัวข้อที่นักสิทธิสัตว์ในสังคมตะวันตกได้วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาในพระพุทธศาสนาข้างต้น ทำให้พระพุทธศาสนากลายเป็นศาสนาแห่งเผ่าพันธุ์นิยม ดังข้อความที่คลอเร็ต ไซเบอร์ราส ได้นำเสนอว่า “ศาสนาพุทธมีแนวคิดเผ่าพันธุ์นิยมอยู่นั้นถูกต้อง จากความหมายโดยนัยที่มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีกว่าสัตว์ มีโอกาส หลุดพ้นจากสังสารวัฏ” (Colette Sciberras, 2008: 234-235)

ผู้เขียนจะขอนำประเด็นดังกล่าวทั้งหมดนี้มาวิพากษ์วิจารณ์ในมุมมองของพระพุทธศาสนา ข้อเขียนทั้งหมดจึงมุ่งไปที่ประเด็นข้อโต้แย้งแนวคิดเรื่อง เผ่าพันธุ์นิยมในพุทธศาสนา ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ๆ 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. **การใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ** เมื่อพิจารณาแนวคิดการกำหนดความสำคัญทางหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่ามีความแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับแนวคิดปรัชญาจากตะวันตก จากกรณีศึกษาของ วอลเดา ที่กล่าวถึงบทวิจารณ์สำคัญต่าง ๆ โดยอ้างอิงจากหนังสือหลักคำสอนทางศาสนา หนังสือการยอมรับและการสนับสนุนการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ เขาให้ข้อเสนอแนะว่า สัตว์ต่าง ๆ ได้รับผลกระทบเชิงลบจากการกระทำโหดร้ายต่าง ๆ โดยที่ศาสนาพุทธยอมรับการกระทำทารุณเหล่านี้ ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงเป็นศาสนาแห่งเผ่าพันธุ์นิยม

วอลเดาได้ยกตัวอย่างกรณีของช้าง เขากล่าวว่าคัมภีร์ฉบับภาษาบาลียอมรับการใช้ช้างเป็นเครื่องมือ เป็นทรัพย์สมบัติ เพื่อการค้าขาย หรือ เพื่อส่งเป็นของกำนัล โดยการบังคับให้มันทำในสิ่งที่ตนต้องการ ด้วยวิธีการที่โหดร้าย จากพระธรรมบทพระพุทธเจ้าตรัสว่า “ขณะนี้ฉันสามารถ ควบคุมจิตใจของฉันได้ เยี่ยงควาญช้างคุมช้าง ด้วยตะขอบังคับช้าง” การใช้ตะขอบังคับช้างทำให้มันได้รับ ความเจ็บปวดอย่างมาก มันถูกเฆี่ยนตีอย่างโหดร้ายทารุณ การกระทำเช่นนี้จึงสอดคล้องกับสิ่งที่ วอลเดานำเสนอ เขาจึงกล่าวว่าพระพุทธศาสนายอมรับการใช้ช้างเป็นเครื่องมือ ยิ่งไปกว่านั้นยังสนับสนุนการนำสัตว์มาใช้ประโยชน์เช่นเดียวกัน

ในเรื่องการใช้สัตว์ทดลองในห้องปฏิบัติการ เป็นอีกเรื่องที่สำคัญและทำให้เกิดกระแสการต่อต้านจากนักสิทธิสัตว์ทั่วโลก สัตว์ที่ถูกฆ่ากินเป็นอาหารยังได้รับความทุกข์ทรมานน้อยกว่าสัตว์ที่ถูกนำมาทดลองในห้องปฏิบัติการ สัตว์เหล่านี้ถูกกระทำอย่างไร้ความเมตตาด้วยวิธีการที่ไร้มนุษยธรรม เช่น หากเราต้องการจะรู้ว่ายาที่ผลิตจะทำการรักษาโรคมะเร็งได้ผลดีแค่ไหน เราก็จะต้องฉีดสารบางอย่างเข้าไปในสัตว์เพื่อให้มันเป็นมะเร็งแล้วจากนั้นจึงค่อยฉีดยาต่อต้านมะเร็งเข้าไปและติดตามดูผล การกระทำเช่นนี้ของมนุษย์ก็เพื่อประโยชน์ของเผ่าพันธุ์ตนเอง สัตว์ทดลองอาจจะเป็นเพียงชีวิตเล็ก ๆ ซึ่งถูกหลงลืม บางชนิดถูกจัดให้เป็นสัตว์น่ารังเกียจ แต่สิ่งที่ได้จากการนำสัตว์มาทดลองกลับมีค่ามหาศาล ช่วยให้มนุษย์สามารถพัฒนาวิทยาการต่าง ๆ ช่วยให้มนุษย์รอดพ้นจากโรคร้าย คงไม่ผิดนักถ้าจะกล่าวว่าความสำเร็จเหล่านั้นเป็นความสำเร็จที่ได้มาโดยการโยนความเจ็บปวดเข้าใส่สัตว์ทดลอง

เหตุผลเหล่านี้ในทางพระพุทธศาสนาเห็นว่าไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน การใช้สัตว์ทดลองแม้มีเจตนาดี แต่ก็เป็นการเบียดเบียนสัตว์ ย่อมผิดศีลอย่างแน่นอน จริงอยู่ผลที่เกิดขึ้นย่อมเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ แต่อย่าลืมว่า มนุษย์ไม่ได้เป็นเจ้าของโลกนี้ สัตว์ก็มีสิทธิที่จะอยู่ในโลกนี้ด้วยเช่นกัน ไม่จำเป็นว่าต้องรับใช้มนุษย์หรือมีประโยชน์ต่อมนุษย์เท่านั้นถึงจะมีสิทธิอยู่ในโลกนี้ได้ มนุษย์ไม่ได้รักชีวิตและต้องการสืบทอดเผ่าพันธุ์เท่านั้น สัตว์ทั้งหลายก็ต้องการรักชีวิตและดำรงเผ่าพันธุ์ด้วยเช่นกัน ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ควรเอาความต้องการของตนเองเป็นใหญ่โดยไม่สนใจสิทธิของชีวิตอื่น หรือเอาชีวิตอื่นมาเซ่นสังเวย ในการวิจัยทางการแพทย์นั้นมีประโยชน์ แต่เราควรหาทางทำการวิจัยโดยหลีกเลี่ยงการตัดรอนชีวิตสัตว์ หากจำเป็นจะต้องทำก็ควรยอมรับว่ามันเป็นสิ่งที่ผิด ไม่ควรเอาประโยชน์ของมนุษย์มาเป็นข้ออ้างเพื่อทำสิ่งที่ผิดให้กลายเป็นถูก

2. เรื่องหลักเบญจศีลข้อที่ 1 เป็นหลักคำสอนเพื่อการปกป้องสิ่งมีชีวิต และให้ความสำคัญกับสิ่งมี ชีวิตทุกชนิดอย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตามมีการแปลความที่แตกต่างกันออกไป บ้างก็ว่าหลักเบญจศีลข้อที่ 1 ให้การคุ้มครองชีวิตเฉพาะมนุษย์ หรือแค่พุทธศาสนิกชนผู้ซึ่งนับถือศาสนาพุทธเท่านั้น สุดท้ายก็ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าหลักคำสอนนี้หมายถึงอะไรกันแน่ การตีความโดยทั่วไปก็คือ การละเว้นจากการฆ่า การทารุณสิ่งมีชีวิตโดยเจตนา และการทำร้ายให้ได้รับความเจ็บปวด

วอลเดาตำหนิพระพุทธศาสนาในยุคของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์เพื่อการเกษตร และการเดินทาง ว่าเป็นการทารุณสัตว์ ซึ่ง สอดคล้องกับบทบัญญัติในพระคัมภีร์ที่ว่าสถานการณ์เช่นนี้ถือเป็นการทำร้ายสัตว์ แต่อย่างไรก็ตามการบัญญัติหลักเบญจศีลข้อที่ 1 พยายามแก้ไข วิธีการปฏิบัติต่อสัตว์อย่างเป็นธรรม แสดงให้เห็นว่าแท้จริงแล้ว พระพุทธศาสนาไม่ได้ยอมรับการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ แต่เห็นว่ามนุษย์และสัตว์มี ความเท่าเทียมกัน วอลเดาจึงให้ความเห็นว่าสิ่งนี้เป็นความขัดแย้งระหว่างหลักคำสอนทางศาสนาและความจำเป็นในการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ

วอลเดาต้องการผนวกแนวคิดตะวันตกเข้ากับคำสอนทางพระพุทธศาสนา และกล่าวว่าหลักคำสอนของศาสนาพุทธบกพร่องในเรื่องการยอมรับการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ แท้จริงแล้วคำสอนของศาสนาพุทธให้ความสำคัญทางศีลธรรมกับสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง และไม่ถือว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินหรือเครื่องมือใด ๆ คำกล่าวอ้างของวอลเดา ที่ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งเผ่าพันธุ์นิยม เพราะศาสนาพุทธมีการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือนั้นยังไม่ชัดเจนพอ เขาจำเป็นต้องนำเสนอว่าพระพุทธศาสนาไม่เห็นด้วยกับการใช้มนุษย์เป็นเครื่องมือ

3. คุณค่าที่สูงกว่าของมนุษย์ ปัญหาข้อสุดท้าย คือ วอลเดา กล่าวว่าพระพุทธศาสนาบัญญัติว่า มนุษย์เหนือกว่าสัตว์ ไม่ว่าจะเป็น ความสุขสบาย สติปัญญา และอื่น ๆ ถึงอย่างนั้นจากการอ้างอิงพระวินัย มนุษย์ก็มีความสำคัญทางศีลธรรมมากกว่าอยู่ดี คำกล่าวของวอลเดานั้นถูกต้อง ที่ว่าศาสนาพุทธมีแนวคิดเผ่าพันธุ์นิยมอยู่ จากความหมายโดยนัยที่มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดีกว่าสัตว์ มีโอกาสหลุดพ้นจากสังสารวัฏ แต่เมื่อมองในมุมกว้างกว่านี้ อันที่จริงการที่พระพุทธศาสนาบัญญัติว่า มนุษย์สามารถฝึกได้และอยู่ในภพภูมิที่ดีกว่าสัตว์นั้นก็ไม่ได้หมายถึง ยอมรับว่ามนุษย์มีคุณค่าสูงกว่าสัตว์ แต่เป็นการนำเสนอว่า มนุษย์ที่สามารถฝึกฝนตนเองได้เท่านั้นที่มีฐานะที่ดีกว่าแม้ในหมู่มนุษย์ด้วยกันเอง มิได้หมายถึงลักษณะทางด้านกายภาพภายนอก แต่หมายถึงคุณค่าภายในจิตใจ หรือถ้าจะสรุปว่าพระพุทธศาสนาให้คุณค่ากับการกระทำของบุคคลแต่ละคน มากกว่าการถือกำเนิดในภพภูมิที่สูงหรือต่ำ มีพุทธพจน์กล่าวไว้ว่า

“เรารู้ชัดถึงหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า สัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต กล่าวร้ายพระอริยะมีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด พวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในอบาย ทุคติ วินิบาต นรก แต่หมู่สัตว์ที่ประกอบกายสุจริต วจีสุจริตมโนสุจริต ไม่กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นชอบ ชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นชอบ พวกเขาหลังจากตายแล้ว จะไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์” (วิ.มหา. (ไทย). 1/13/7) คำว่าหมู่สัตว์ในที่นี้ย่อมหมายถึง สัตว์ในความหมายของวอลเดาด้วย ดังนั้นในความหมายนี้พระพุทธศาสนาจึงมิได้หมายถึงแต่เพียงมนุษย์เท่านั้นที่สามารถทำกรรมที่จะนำไปสู่สุคติได้ แต่รวมถึงสัตว์ต่าง ๆ รวมอยู่ด้วยจึงไม่ได้มีประเด็นใด ๆ เกี่ยวกับแนวคิดเผ่าพันธุ์นิยม

บทบัญญัติในคัมภีร์พระตรีปิฎกฉบับภาษาบาลี ได้กล่าวถึงคุณลักษณะบางอย่างกับความสำคัญทางหลักศีลธรรม จากตัวอย่างของบทกรณียเมตตาสูตร

สิ่งมีชีวิตทั้งหลายทั้งปวง
ไม่ว่าอ่อนแอหรือเข้มแข็ง
ขนาดสั้น หรือยาว
ใหญ่โตหรือแค่ขนาดกลาง ๆ
เล็กมากหรือใหญ่มาก
สามารถมองเห็นด้วยตา หรือไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา
อยู่ใกล้หรือไกล ทั้งที่เกิดมาแล้วหรือกำลังจะเกิด
ขอให้สิ่งมีชีวิตทั้งหลายเหล่านี้จงมีแต่ความสุข
(ขุ.ขุ.(ไทย). 9/20-22)

พระพุทธศาสนายุคแรก นำบทกรณียเมตตาสูตรข้างต้นมาเป็นสื่อการสอนในเรื่องความรักและการมีเมตตากรุณา การให้ความสำคัญกับสัตว์ทั้งหลาย อย่างเท่าเทียมกัน แม้ว่าจะมีคุณลักษณะบางอย่างที่แตกต่างกัน การยอมรับว่าสิ่งมีชีวิตทั้งหลายอยู่ในวงจรแห่งจริยธรรม เพราะสิ่งมีชีวิตทุกชนิดล้วน มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ความสุข ดังบทคำสอนข้างต้นที่ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าสัตว์ทั้งหลายมีความเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมีรูปร่างลักษณะอย่างไรในทรรศนะของพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นแล้ว จึงสามารถสรุปความได้ว่า จากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คุณค่าของ “สิ่งมีชีวิต” มาจากความประพฤติที่ดีตามหลักศีลธรรม และความสำคัญทางหลักศีลธรรมไม่ได้ตัดสินจากรูปลักษณ์ภายนอก

4. วิพากษ์แนวคิดเผ่าพันธุ์นิยมในมุมมองของพุทธปรัชญาเถรวาท

ชาวตะวันตกมองว่าพระพุทธศาสนายกย่องมนุษย์เป็นผู้ประเสริฐเหนือกว่าบรรดาสัตว์อื่น ในความคิดของผู้เขียนแนวคิดดังกล่าวไม่ปรากฏในหลักคำสอนพระพุทธศาสนาโดยตรง ข้อโต้แย้งจากวอลเดาที่ว่า ศาสนาพุทธกำหนดคุณค่าแห่งศีลธรรมจากคุณลักษณะอันน่ายกย่องต่าง ๆ นั้นไม่เป็นความจริง พระพุทธศาสนากำหนดความสำคัญทางหลักศีลธรรมของสิ่งมีชีวิตไม่เกี่ยวข้องกับลักษณะภายนอก

ผู้เขียนอยากจะชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องในการให้คำจำกัดความของวอลเดาการละเว้นสัตว์บางชนิดจากการได้ รับการคุ้มครองโดยการอ้างว่าไม่ได้อยู่ในวงจรแห่งจริยธรรมนั้นไม่ถูกต้อง ไม่ว่ามนุษย์ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และสัตว์อื่นใด ควรได้รับการตระหนักในคุณค่าของการมีชีวิต, การอยู่ดีมีสุข และเสรีภาพในชีวิตของตน นอกเหนือจากการให้คำนิยามถึงแนวคิดเผ่าพันธุ์นิยมที่ไม่ครอบคลุมแล้วแนวคิดของพอล วอลเดายังมีความเห็นในทางเดียวกันกับแนวคิดของซิงเกอร์ ส่วนสำคัญในหนังสือของเขาให้ความสนใจกับการยอมรับสิ่งมีชีวิตในวงจรแห่งจริยธรรม มนุษย์ทั้งหลายล้วนมีความสำคัญทางศีลธรรม เนื่องจากการใช้ ลักษณะบางอย่าง

ร่วมกัน ลักษณะบางอย่างที่คิดว่าพบเฉพาะในมนุษย์ (สติปัญญา) ก็พบในสัตว์บางประเภท แต่แตกต่างกันตรงที่แนวคิดเผ่าพันธุ์นิยมในมุมมองของซิงเกอร์ไม่ยอมรับสัตว์ใด ๆ ก็ตามเข้าวงจรแห่งจริยธรรม ถึงแม้ว่าสัตว์เหล่านั้นจะมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับมนุษย์

วอลเดาศึกษาลักษณะต่าง ๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับการยอมรับในวงจรแห่งจริยธรรม เขากล่าวว่า ลักษณะเหล่านี้มนุษย์และสัตว์ใช้ร่วมกัน ถือเป็นลักษณะที่ “มีคุณค่า” ได้แก่ การใช้ภาษา, การปฏิสัมพันธ์และติดต่อสื่อสาร, ความสัมพันธ์ในครอบครัวและในสังคม, บรรทัดฐานทางสังคมและ ความคาดหวัง, ความซับซ้อนในตัวบุคคล, สติปัญญา, การรู้ตนเอง, ความมุ่งมั่นตั้งใจ และการสร้างเครื่องมือ คุณสมบัติเหล่านี้ทำให้มนุษย์ถูกจัดว่า มีความสำคัญทางจริยธรรม วอลเดาจึงโต้แย้งว่า สัตว์อื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติเหล่านี้เช่นเดียวกัน แต่ไม่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญทางจริยธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ข้อโต้แย้งของวอลเดานั้นไม่เป็นความจริง ด้วยสองเหตุผล เหตุผลแรกคือคำจำกัดความที่ไม่ครอบคลุม เขาต้องอธิบายให้ชัดแจ้งว่า ศาสนาพุทธ ไม่ยอมรับว่าสัตว์ทุกชนิดอยู่ในวงจรแห่งจริยธรรม ไม่ใช่เพียงแค่สัตว์บางชนิดที่เขาเลือกมานำเสนอ ซึ่งเขาเรียกสัตว์เหล่านี้ว่าเผ่าพันธุ์หลัก เหตุผลที่สอง คือ วอลเดา ต้องแสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาให้คุณค่ากับคุณลักษณะที่เขาเลือกมานำเสนอจริง ๆ เพื่อนำมาเป็นมาตรฐาน ตัดสินการยอมรับหรือไม่ยอมรับสัตว์ต่าง ๆ ในวงจรแห่งจริยธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อโต้แย้งของวอลเดา ในเรื่องนี้มีแนวคิดหลักมาจากหลัก ปรัชญาเชิงศีลธรรมจากตะวันตก ไม่ใช่บทบัญญัติของพุทธศาสนาในประวัติศาสตร์ของปรัชญาตะวันตก บุคคลที่มีศักยภาพและความสามารถที่หลากหลายจะได้รับเลือกจากกลุ่มเพื่อเป็นต้นแบบของการเป็นมนุษย์ และเผยแพร่หลักการปฏิบัติตัวต่อคนอื่น ยกตัวอย่าง เช่น อริสโตเติลให้คำ นิยามกับความเป็นมนุษย์ว่า เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีเหตุผล และควรใช้แนวคิดนี้มาเป็นหลักในการพัฒนาตนเอง เพื่อการมีชีวิตที่ดี แท้จริงแล้ว หลักจริยธรรมเป็นหลักธรรมเบื้องต้น หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นหลักการเฉพาะของการเป็นมนุษย์ นักปรัชญาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดแบ่งกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่ มีความสำคัญทางศีลธรรมกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ครอบคลุมมนุษย์ทั้งหลายและอาจรวมไปถึงสัตว์บางประเภท การเสวนาทางปรัชญายังคงให้ความสนใจ คุณลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดความสำคัญทางจริยธรรมในสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเหตุผล มีความรู้สึกต่าง ๆ และอื่น ๆ อีกบทบัญญัติในคัมภีร์พระตรีปิฎกฉบับภาษาบาลี ได้กล่าวถึงการให้ความสำคัญกับสัตว์ทั้งหลาย อย่างเท่าเทียมกัน แม้ว่าจะมีคุณลักษณะบางอย่างที่แตกต่างกัน การยอมรับว่าสิ่งมีชีวิตทั้งหลายอยู่ในวงจรแห่งจริยธรรม เพราะสิ่งมีชีวิตทุกชนิดล้วน มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ความสุข ดังบทคำสอนข้างต้นที่ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าสัตว์ทั้งหลายมีความเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมีรูปร่างลักษณะอย่างไรในทรรศนะของพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้นแล้ว จึงสามารถสรุปความได้ว่า จากหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา คุณค่าของ “สิ่งมีชีวิต” มาจากความประพฤติที่ดีตามหลักศีลธรรม และความสำคัญทางหลักศีลธรรมไม่ได้ตัดสินจากรูปลักษณ์ภายนอก เพื่อให้เห็นแนวคิดของพระพุทธศาสนาในการให้

ความสำคัญกับสัตว์อย่างเท่าเทียมกันจึงจะยกตัวอย่างในพระไตรปิฎกอีกหนึ่งตัวอย่างซึ่งพระพุทธเจ้าได้แสดงไว้ใน อภิสันทสูตร ดังนี้

อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ อริยสาวกผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์แล้ว ชื่อว่า ให้ความไม่มีภัย ให้ความไม่มีเวร ให้ความไม่เบียดเบียนแก่สัตว์ทั้งหลายไม่มีประมาณ ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งความไม่มีภัย ความไม่มีเวร ความไม่เบียดเบียน อันไม่มีประมาณ (อง.อฏฐก. (ไทย). 23/39/300-301)

การนำแนวคิดวงจรแห่งจริยธรรมจากตะวันตกมาใช้กับศาสนาพุทธนั้นไม่ถูกต้อง เนื่องจากหลักคำสอนของศาสนาพุทธแตกต่างกับแนวคิดวงจรแห่งจริยธรรมจากตะวันตก พระพุทธศาสนาไม่ได้บัญญัติเรื่องการตัดสินความสำคัญทางศีลธรรมจากลักษณะภายนอก และวอลเดาก็ไม่สามารถระบุได้ว่าคุณลักษณะใดบ้างที่ศาสนาพุทธใช้ตัดสินความสำคัญทางศีลธรรมของสิ่งมีชีวิต ผู้เขียนโต้แย้งว่า แท้จริงแล้วคำสอนของศาสนาพุทธให้ความสำคัญทางศีลธรรมกับสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง และไม่ถือว่าสัตว์เป็นทรัพย์สิน หรือเครื่องมือใด ๆ คำกล่าวอ้างว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งเผ่าพันธุ์นิยม เพราะศาสนาพุทธมีการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือนั้นยังไม่ชัดเจนเพียงพอ และจำเป็นต้องนำเสนอให้ชัดเจนกว่านี้ แท้จริงแล้วหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักเบญจศีลและหลักเบญจธรรม กลับมีลักษณะที่สนับสนุนแนวคิดว่าด้วยสิทธิสัตว์ที่บรรดานักสิทธิสัตว์ทั้งหลายอ้างถึงเพื่อปกป้องสัตว์ต่าง ๆ เสียด้วยซ้ำกล่าวคือ

1. หลักเบญจศีล เบญจศีล คือ ศีล 5 หรือสิกขาบท 5 ได้แก่ 1) ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ 2) อทินนาทานา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามิได้ให้ 3) กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม 4) มุสาวาทา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ 5) สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เจตนางดเว้นจากการเสพของมึนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท:(ที.ปา. (ไทย) 11/315/302-303) หลักเบญจศีลที่เกี่ยวข้องกับสิทธิสัตว์ คือ ศีลข้อที่ 1 “ปาณาติปาตา เวรมณี” แปลว่า เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (ที.ปา. (ไทย) 11/315/302) จากเบญจศีลข้อนี้มีหลักการสำคัญที่สอดคล้องและสนับสนุนสิทธิสัตว์ ดังนี้

1) ขอบเขตของสัตว์มีชีวิต (ปาณะ) ที่ได้รับการคุ้มครองในสิกขาบทนี้คือ มนุษย์และสัตว์เดรัจฉานทุกชนิด เนื่องจากคำว่า “สัตว์” ในสิกขาบทนี้ใช้คำภาษาบาลีว่า “ปาณะ” แปลว่า สัตว์มีชีวิต หรือ สัตว์มีปราณหรือลมหายใจ โดยหมายเอามนุษย์และสัตว์เดรัจฉานทุกชนิด (วศิน อินทสระ, 2540: 162) ที่หายใจ ที่มีชีวิตเป็นอยู่ ซึ่งหมายถึงทั้งมนุษย์ ทั้งดิรัจฉานทั่วไปที่ยังหายใจได้อยู่ หรือยังมีชีวิตอยู่ (สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2542: 181-182) ไม่ว่าจะมีชีวิตอยู่ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ หรือในไข่ จนกระทั่งก่อนสิ้นลมหายใจ คือ ตาย (ปิ่น มุทุกันต์, 2539: 421) นั่นก็แสดงว่า สัตว์ที่เป็นข้อห้ามในสิกขาบทนี้คือมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานทุกชนิด ไม่ว่าบุคคลฆ่ามนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉานใด ๆ ก็ตามให้ถึงแก่ความตายย่อมถือว่าเป็นการกระทำ

ปาณาติบาตเช่นเดียวกัน สิกขาบทนี้จึงให้ความคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในชีวิตของสัตว์และมนุษย์เหมือนกันและเท่าเทียมกัน การฆ่ามนุษย์คนหนึ่งย่อมเป็นปาณาติบาต ในขณะเดียวกันการฆ่าสัตว์ตัวหนึ่งก็เป็นปาณาติบาตเช่นเดียวกัน จะเห็นว่าหลักการนี้สอดคล้องและสนับสนุนแนวคิดสิทธิสัตว์ข้อที่ 1 ถือว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทหนึ่งที่มีวิวัฒนาการมาจากสัตว์ในแง่นี้มนุษย์จึงอยู่ในฐานะเป็นญาติกับสัตว์อื่น ๆ ไม่ใช่เป็นนาย”

2) เจตนารมณ์ของสิกขาบทนี้ถือเอาธรรมชาติของสัตว์มีชีวิตทุกชนิด ซึ่งรักชีวิต รักสุขเกลียดทุกข์ ไม่ต้องการให้ใครมาทำลายชีวิตตน ดังปรากฏใน เวฬุทวาเรยยสูตร ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสแก่ชาวเวฬุทวารคามไว้ว่า “พราหมณ์และคหบดีทั้งหลาย... อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ พิจารณาเห็นดังนี้ว่า ‘เราอยากเป็นอยู่ ไม่อยากตาย รักสุขเกลียดทุกข์ ข้อที่บุคคลพึงปลงชีวิตเรา ผู้อยากเป็นอยู่ ไม่อยากตาย รักสุขเกลียดทุกข์นั้น ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของเรา อนึ่ง ข้อที่เราพึงปลงชีวิตผู้อื่น ผู้อยากเป็นอยู่ ไม่อยากตาย รักสุขเกลียดทุกข์นั้น ก็ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่น สิ่งใดไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจของเรา สิ่งนั้นก็ไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจแม้ของผู้อื่น สิ่งใดไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่พอใจของเรา เราจะนำสิ่งนั้นไปผูกมัดกับผู้อื่นได้อย่างไร’ อริยสาวกนั้นพิจารณาอย่างนี้แล้ว เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์เองด้วย ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วย กล่าวสรรเสริญการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วย กายสมาจารนี้ของอริยสาวกนั้นย่อมบริสุทธิ์ทั้ง 3 ส่วนดังที่กล่าวมานี้” (สำ.ม. (ไทย) 19/1003/502)

3) โทษในแง่ศีลถือว่า การฆ่าสัตว์ทุกชนิดไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์เดรัจฉาน ไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ย่อมมีโทษสถานเดียวคือศีลขาด ข้อนี้เป็นการตีความจากโทษของการกระทำปาณาติบาตในแง่ศีล เนื่องจากการกระทำปาณาติบาตตามหลักเบญจศีลมีโทษในแง่ศีล คือ ศีลขาดหรือ ผิดศีล นั่นก็คือหากบุคคลมีเจตนาทำลายชีวิตบุคคลอื่น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นพ่อ แม่ พี่น้อง ญาติ ศัตรู หรือบุคคลใด ๆ ก็ตาม หรือสัตว์อื่น ไม่ว่าสัตว์นั้นจะเป็นสัตว์เล็ก สัตว์ใหญ่ เป็นตัวพยาธิต่าง ๆ หนอนต่าง ๆ นก ปู ปลา สุนัข วัว หรือช้างก็ตาม เมื่อบุคคลหรือสัตว์เหล่านี้ถึงแก่ความตายด้วยความพยายามนั้น ในแง่ศีลถือว่าต้องโทษอย่างเดียวกัน คือ เป็นการละเมิดเบญจศีลข้อปาณาติบาต หรือภาษาทั่วไปเรียกว่า “ศีลขาด” หรือ “ผิดศีล” เสมอกัน และเท่าเทียมกัน (ส่วนจะเป็นบาปมากหรือน้อยเป็นการพิจารณาโทษในแง่ธรรมซึ่งจะไม่กล่าวในที่นี้) จะเห็นว่าหลักการนี้สอดคล้องและสนับสนุนแนวคิดสิทธิสัตว์ข้อที่ 1 ด้วยเช่นเดียวกัน

4) แนวคิดกรณี “การฆ่า” ตามหลักเบญจศีลเรียกพฤติการณ์การฆ่าสัตว์ว่า “การทำชีวิตสัตว์ให้ตกล่วง หรือให้ถึงแก่ความตาย” ซึ่งมิได้หมายเอาเฉพาะการฆ่าให้ตายเท่านั้น แต่ยังมีความหมายครอบคลุมถึงการทำร้ายร่างกาย และการกระทำทารุณกรรม (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2538: 8) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ความตาย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยตนเองก็ดี ใช้ให้คนอื่นกระทำก็ดี หรือใช้อาวุธก็ดี ไม่ใช้อาวุธก็ดี ซึ่งผลของการกระทำนั้นทำให้มนุษย์และสัตว์ต้องตาย ถือว่าเป็นการฆ่า การฆ่านี้ผิดทั้งศีลและผิดธรรม (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2538: 10) กระทำต่อมนุษย์เท่านั้น หมายถึง

การกระทำต่อบุคคลอื่นที่ไม่ถึงแก่ชีวิต แต่ทำให้ร่างกายบาดเจ็บ เจ็บปวด และทุกข์ทรมาน ได้แก่ การกระทำต่อไปนี้ (1) การทำให้พิการ คือ การทำให้อวัยวะบางส่วนเสีย หรือใช้การไม่ได้ตามปกติ เช่น ทำให้เสียนัยน์ตา เสียแขน เสียขา เป็นต้น (2) ทำให้เสียโฉม คือ การทำให้ร่างกายเสียรูป เสียงาม แต่ไม่ถึงพิการ เช่น มีดกรีดหน้าตา ทำให้ขาหัก แขนหัก เป็นต้น ซึ่งแขนหรือขาที่หักแม้จะสามารถรักษาได้แต่ก็เสียรูปเดิมไป (3) ทำให้เจ็บลำบาก คือ การทำร้ายร่างกายที่ไม่ถึงกับเสียโฉม แต่ทำให้เจ็บปวด เสียความสำราญ เช่น ตีให้เจ็บ หัวแตก ถลอก และบวม เป็นต้น (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2538: 12) ต่อสัตว์เดรัจฉานเท่านั้น เพราะว่ามนุษย์ไม่เป็นวัตถุอันใคร ๆ จะพึงทารุณกรรมได้ทั่วไป การทารุณกรรม หมายถึง การประพฤติเหี้ยมโหดแก่สัตว์โดยไม่มีความปราณี ตามหลักเบญจศีลถือว่า การกระทำใด ๆ ที่มีเจตนาทำให้สัตว์และคนที่มีชีวิตต้องตายลงไปจัดเป็นการฆ่า รวมถึงการทำร้ายร่างกายมนุษย์และการกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์เดรัจฉานจนถึงแก่ความตายลงไป จัดเป็นการฆ่าเช่นเดียวกัน เป็นการกระทำที่ผิดศีลข้อปาณาติบาต ส่วนการทำร้ายร่างกายมนุษย์และการกระทำทารุณกรรมสัตว์เดรัจฉานทุกชนิดที่ไม่ถึงแก่ความตาย แม้ไม่ผิดศีล แต่ก็จัดเป็น “บาป” หรือเป็นการกระทำที่ผิดธรรม คือ ความเมตตากรุณา ซึ่งจะกล่าวต่อไปในหัวข้อว่าด้วยเบญจธรรม ดังนั้น การฆ่า การทำร้ายร่างกายมนุษย์ และการทารุณกรรม จัดเป็นข้อห้ามในสิกขาบทนี้ ซึ่งห้ามกระทำทั้งต่อมนุษย์และสัตว์เช่นเดียวกัน หลักการนี้จึงสอดคล้องและสนับสนุนแนวคิดสิทธิสัตว์ข้อที่ (2) ถือว่า “แม้มนุษย์จะเหนือกว่าสัตว์อื่นในด้านภาษาและเหตุผลก็ตาม แต่สิ่งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์มีสิทธิที่จะทำลายชีวิต หรือประการแรก การฆ่า หมายถึง การทำลายชีวิตมนุษย์และสัตว์เดรัจฉานให้ถึงแก่

ประการที่สอง การทำร้ายร่างกาย การทำร้ายร่างกายนี้หมายเอาเฉพาะการทำร้ายร่างกายเท่านั้น

ประการสุดท้าย การทารุณกรรม การทารุณกรรมนี้หมายเอาเฉพาะการกระทำทารุณกรรมสัตว์อื่นตามใจชอบได้

2. หลักเบญจธรรม คำว่า “เบญจธรรม” หรือ “เบญจกัลยาณธรรม” นี้ไม่ปรากฏในพระไตรปิฎก แต่ปรากฏในคัมภีร์ชั้นหลังในอรรถกถาและฎีกา ซึ่งท่านผูกเป็นหมวดธรรมขึ้นภายหลัง จึงทำให้แปลกกันไปบ้าง แต่เมื่อว่าโดยที่มาส่วนใหญ่ ประมวลได้จากความท่อนท้ายของกุศลกรรมบถข้อต้น ๆ ได้แก่ 1) เมตตาและกรุณา ความรักใคร่ และความสงสารคู่กับศีลข้อที่ 1 2) สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต คู่กับศีลข้อ 2 3) กามสังวร ความสังวรในกามารมณ์ คู่กับศีลข้อที่ 3 4) สัจจะ ความซื่อตรง คู่กับศีลข้อที่ 4 5) สติสัมปชัญญะ ความระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ คู่กับศีลข้อที่ 5 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551: 175-176) คือ ธรรม 5 ประการ หรือธรรมที่ดีงาม 5 ประการ (เบญจกัลยาณธรรม) หลักเบญจธรรมที่สนับสนุนสิทธิสัตว์ คือ ความเมตตาและความกรุณา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ความเมตตา ความรัก กิริยาที่รัก ภาวะที่รัก ความเอ็นดู กิริยาที่เอ็นดู ภาวะที่เอ็นดู ความปรารถนาเกื้อกูลกัน ความอนุเคราะห์ ความไม่พยาบาท ความไม่ปองร้าย กุศลมูลคือ อโทสะในหมู่สัตว์ (ขุ.ม. (ไทย) 29/202/590) หมายถึง ความรักใคร่ (อภิ.สงฺ.อ. (ไทย) 75/529) ความปรารถนาให้มีความสุข หรือความปรารถนาดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551: 324) หรือเจตนาดี หวังความดีงาม หวังความสุข หวังความเจริญก้าวหน้าให้แก่กันและกัน (สุเชาว์ พลอยชุม, 2539: 396) มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์และสัตว์ทั่วหน้า จึงเป็นความปรารถนาดีต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ขยายออกไปจนถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ หรือต่อสังคมทั้งหมดทั่วทั้งโลก ดังมีพุทธพจน์ว่า

“ภิกษุผู้มีจิตสหรคตด้วยเมตตา แผ่ไปยังสัตว์โลกทั้งปวง เหมือนคนเห็นคนผู้หนึ่งซึ่งเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจแล้ว พึงรักใคร่ ฉะนั้น” (อภิ.วิ. (ไทย). 35/643/427)

ความเมตตานี้เรียกว่า “เมตตาอัปปมัญญา” คือ มีความรักความปรารถนาดีที่ไม่มีประมาณ ไม่จำเพาะจงเจาะสัตว์บุคคล นั่นคือ เป็นความรัก ความปรารถนาดีต่อมนุษย์และสัตว์ทุกชนิด ทุกจำพวก และทุกภพ บุคคลผู้มีจิตใจที่ประกอบด้วยเมตตาจึงมักจะมีคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการ ตามคุณลักษณะของความเมตตา ที่สอดคล้องและสนับสนุนแนวคิดสิทธิสัตว์ ได้แก่ (1) มีการคิด พูดและกระทำแต่สิ่งที่เป็นไปโดยอาการเกื้อกูลแก่คนสัตว์ทั้งหลาย (ลักษณะ) (2) มีการน้อมนำแต่สิ่งที่ประโยชน์เข้าไปให้แก่คนสัตว์ทั้งหลาย (หน้าที่หรือรส) (3) หากมีความอาฆาตแค้นเคือง ก็สามารถกำจัดให้หมดไปจากใจได้ (ผลปรากฏ หรือปัจจุปัฏฐาน) (4) อยากเห็นภาวะที่น่าพอใจเจริญใจของสัตว์ทั้งหลาย (ปทัสถาน) และ (5) มีจิตใจที่สงบจากความพยาบาทปองร้ายบุคคลและสัตว์เป็นสมบัติ (อภิ.สงฺ.อ. (ไทย) 75/529)

2) ความกรุณา คือความสงสาร กิริยาที่สงสาร ภาวะที่สงสารในสัตว์ทั้งหลาย กรุณาเจโตวิมุตติ (จิตหลุดพ้นด้วยความกรุณา) (อภิ.วิ. (ไทย) 35/653/428) หมายถึง ภาวะแห่งจิตใจที่หวั่นไหวเพราะเห็นความทุกข์ความเดือดร้อนของคนสัตว์อื่น และการบำบัดช่วยเหลือทำให้ความทุกข์เหล่านั้นหมดไป (อภิ.สงฺ.อ. (ไทย) 75/529) ความคิดปลดเปลื้องทุกข์ให้แก่สัตว์ทั้งปวง (ขุ.เถร.อ. (ไทย) 53/227) ดังมีพุทธพจน์ว่า

“ภิกษุผู้มีจิตสหรคตด้วยกรุณา แผ่ไปยังสัตว์โลกทั้งปวง เหมือนบุคคลเห็นคนผู้หนึ่งซึ่งตกทุกข์ได้ยาก แล้วพึงสงสาร ฉะนั้น”(อภิ.วิ. (ไทย) 35/653/428)

ความกรุณานี้เรียกว่า “กรุณาอัปปมัญญา” คือ ความกรุณาที่ไม่มีประมาณต่อสัตว์และมนุษย์ทั้งหลาย บุคคลที่มีความกรุณาจะมีคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการตามคุณลักษณะความกรุณาที่สนับสนุนแนวคิดสิทธิสัตว์ ได้แก่ (1) มีการเป็นไปแห่งอาการช่วยบำบัดความทุกข์แก่คนสัตว์ทั้งหลาย (ลักษณะ) (2) มีการช่วยกำจัดความทุกข์ของผู้อื่นสัตว์อื่น (หน้าที่หรือรส) (3) มีความไม่เบียดเบียน หรือวิหิงสา (ผลปรากฏ หรือปัจจุปัฏฐาน) (4) มีการเห็นสัตว์บุคคลผู้ถูก

ทุกข์ครอบงำแล้วไม่มีที่พึ่งพิง และ (5) มีจิตใจที่ความสงบจากความเบียดเบียนเป็นสมบัติ (อภิ.สงฺ.อ. (ไทย) 75/529)

หลักเบญจศีลและเบญจธรรมทั้ง 2 ประการนี้ เป็นหลักการที่สนับสนุนและส่งเสริมหลักปาณาติบาต คือ ไม่ให้เกิดการกระทำปาณาติบาตหรือฆ่าสัตว์ เมื่อพิจารณาหลักการทั้ง 2 แล้วจะพบว่า ในขณะเดียวกันหลักเกณฑ์นี้ก็ยังสอดคล้องและสนับสนุนแนวคิดว่าด้วยสิทธิสัตว์ทุกข้อที่กล่าวมาและไม่มีส่วนใดเกี่ยวข้องกับแนวคิดเผ่าพันธุ์นิยม

5. สรุป

การนำเสนอของพอล วอลเดา ที่ว่าพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับชีวิตสัตว์ต่ำกว่ามนุษย์ ไม่อาจยอมรับได้ ความเสมอภาคในชีวิตมนุษย์ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบได้ว่าใครสูงต่ำกว่าใคร ทั้งนี้ทั้งนั้น สิ่งที่ควรพึงระลึกเสมอคือ คุณงามความดีของสิ่งมีชีวิต ไม่ได้มาจากการกำหนดความสำคัญทางศีลธรรมของพระพุทธศาสนา มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายมีโอกาสในการทำความดีเท่าเทียมกัน จากข้อกล่าวหาว่าพระพุทธศาสนาไม่คำนึงถึงคุณค่าในตนเองของโลกธรรมชาติ ให้ความสำคัญทางหลักศีลธรรมจากโอกาสในการตรัสรู้ธรรมะนั้นไม่เป็นความจริง พระพุทธศาสนาไม่มีแนวคิดให้คุณค่ากับสิ่งต่าง ๆ จากสถานที่เกิดการไปเกิดในภพภูมิหนึ่ง ๆ ย่อมเป็นผลมาจากปัจจัยบางอย่าง ถ้าคิดในแง่ความ สุขสบายในชีวิตการได้เกิดใหม่เป็นเทวดาเป็นดีที่สุด อย่างไรก็ตาม ก็มีการโต้แย้งว่า การเกิดมาเป็นมนุษย์ดีกว่าเทวดา เพราะมนุษย์มีโอกาสเรียนรู้หลักคำสอนทางศาสนา แต่เทวดาไม่มีโอกาส สอดคล้องกับรูปแบบการกำหนดชีวิตมนุษย์ รูปแบบที่สองที่ว่า สิ่งมีชีวิตที่สามารถพัฒนา ตนเอง รู้แจ้งเห็นจริง และสามารถเข้าสู่ความสุขที่แท้จริงได้ จะได้รับการเคารพนับถืออย่างมาก ไม่ว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์หรือสัตว์ ทางออกเดียวจากการหลุดพ้นจากวงจรการถูกใช้เป็นเครื่องมือ คือการตรัสรู้และเข้าสู่นิพพาน

การเกิดเป็นมนุษย์และสัตว์ไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในเรื่องนี้สามารถทำความเข้าใจได้ในข้อเขียนของสมภาร พรมทา เกี่ยวกับมนุษย์ สังคมและปัญหาจริยธรรมตอนหนึ่งที่กล่าวว่า “แม้ว่าในทางกายภาพและในทางชีววิทยามนุษย์จะมีโครงสร้างของชีวิตส่วนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นส่วนใหญ่เสียด้วยซ้ำ เป็นอันเหนึ่งอันเดียวกับสัตว์ หรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ “เราเป็นสัตว์ประเภทหนึ่ง” แต่บางส่วนในชีวิตเราดูเหมือนจะก้าวข้ามความเป็นสัตว์ไปแล้ว เรื่องนี้ดูเหมือนจะอยู่ในความสนใจของนักชีววิทยา เช่น ดาร์วิน ในหนังสือเล่มถัดมาจาก The Origin of Species อันได้แก่เรื่อง The Descent of Man ดาร์วินได้ใช้เนื้อที่จำนวนหนึ่งของหนังสือพิจารณาพัฒนาการของมนุษย์ที่ดูเหมือนจะก้าวข้ามความเป็นสัตว์มากแล้ว กล่าวคือ “สำนึกทางศีลธรรม” จะอย่างไรก็ตาม งานของนักชีววิทยา แม้แต่ดาร์วินเองก็ตาม ดูจะวางอยู่บนสมมติฐานที่ว่าเมื่อถึงที่สุดแล้ว พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์จะสามารถทอนลงเป็นพฤติกรรมของสัตว์เพราะเราคือสัตว์ เราต่างจาก หมู หมา หรือแมว ตรงที่มีพฤติกรรมซับซ้อนกว่าสิ่งเหล่านี้เท่านั้นเองแต่ทุกพฤติกรรมไม่ว่าจะซับซ้อนหรือง่าย ๆ ต่างก็เป็นประเภทเดียวกัน

พฤติกรรมมนุษย์ทุกอย่างไม่มีอะไรที่เป็นพิเศษหรือแตกต่างเป็นคนละประเภทกับพฤติกรรมของสัตว์ การกระทำทุกอย่างของเราเป็นการกระทำอย่างสัตว์ทั้งสิ้น (สมภาร พรมทา, 2548: 180)

บทสรุปของพระพุทธศาสนาจึงไม่มีแนวคิดใดที่ให้ความสำคัญทางศีลธรรม หรือกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เหมือนกับปรัชญาตะวันตกเข้าใจ ดังนั้นบทวิจารณ์เชิงลบจาก วอลเดา และ สมิทเทาว์ เช่น ที่มีต่อพระพุทธศาสนาเป็นเพียงความพยายามที่จะผนวกแนวคิดจากตะวันตกที่ไม่เหมาะสมเข้ากับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพราะแท้จริงแล้วชาวพุทธทุกฝ่ายก็เห็นร่วมกันว่า การที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้สาวกกินเนื้อสัตว์ได้ควรเข้าใจว่าเป็นคนละเรื่องกับการสนับสนุนให้กินเนื้อสัตว์ ระบบจริยธรรมของพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เป็นระบบที่คิดเผื่อให้มีทางออก สำหรับสถานการณ์ที่เราไม่อาจรู้ล่วงหน้าได้ จึงไม่เหมือนกับระบบจริยธรรมตะวันตก พระพุทธองค์ทรงคิดเช่นนี้ จึงทรงอนุญาตให้ชาวพุทธบริโภคเนื้อสัตว์ได้ เราจะรู้ได้อย่างไรว่าในอนาคตหลังจากที่ทรงปรินิพพานแล้ว พุทธศาสนาอาจแพร่เข้าไปในดินแดนที่อาหารหลักของผู้คนคือเนื้อสัตว์ (เช่นบริเวณขั้วโลกเหนือที่ปลูกพืชแทบจะไม่ได้เลย มีแต่ปลาและเนื้อเท่านั้นที่ผู้คนจะกินเป็นอาหารได้) การปิดประตูสนิทสำหรับการกินเนื้อสัตว์ จึงอาจเป็นอุปสรรคต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่การมีประตูออกที่โรงหนัง ไม่ได้แปลว่าเป็นการเชิญชวนให้ทุกคนออกมาจากโรงหนัง การมีอยู่ของประตูนั้น ควรเข้าใจว่ามีอยู่ในฐานะช่องทางสำหรับการเลือก จริยธรรมแบบที่ไม่มีช่องทางสำหรับการเลือกเลยนั้น พุทธศาสนาเถรวาทถือว่าเป็นจริยธรรมที่สุดโต่ง การที่ฝ่ายมหายานมีความปรารถนา ที่จะให้โลกนี้ลดการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหารมนุษย์นั้น ต้องถือว่าเป็นเจตนาดีอย่างไม่มีข้อสงสัย ยิ่งในโลกปัจจุบันที่อุตสาหกรรมอาหารที่มาจากเนื้อสัตว์ กระทำในรูปธุรกิจที่มีการเลี้ยงสัตว์คราวละมาก ๆ และฆ่าสัตว์เพื่อส่งตลาดคราวละมาก ๆ ข้อเสนอของฝ่ายมหายานยิ่งมีน้ำหนักมากขึ้นเป็นเงาตามตัว สิ่งที่เราไม่อาจปฏิเสธได้ก็คือ การที่เรายังกินเนื้อสัตว์อยู่ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความชั่วร้ายที่กลายเป็นระบบไปแล้วนี้ยังดำรงอยู่ต่อไป สัตว์จำนวนมหาศาลต้องถูกเลี้ยงในสถานที่ที่แออัดถูกปฏิบัติอย่างไม่มีคุณค่าโดยเจ้าของธุรกิจและผู้ที่เกี่ยวข้อง รอวันหนึ่งเมื่อเนื้อของมันจะให้ค่าตอบแทนสูงสุดแก่ผู้ลงทุน พวกมันก็จะถูกกวาดต้อนไปเชือด นี่คือปาณาติบาตที่ทำอย่างเป็นระบบ เป็นวงจร และอย่างปราศจากความสำนึกทางศีลธรรมใด ๆ (สมภาร พรมทา, 2547: 75-78)

จากบทสรุปในประเด็นต่าง ๆ ทำให้เราต้องหันมาทบทวนเรื่องของเผ่าพันธุ์นิยมกันอีกครั้ง ซึ่งผู้เขียนก็ได้พยายามอธิบายแยกแยะให้เห็นถึงแนวคิดทางตะวันตกและพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องเผ่าพันธุ์นิยมในหลากหลายมุมมอง จนทำให้เห็นความจริงว่า แท้จริงแล้วพระพุทธศาสนาก็ไม่ได้มีแนวคิดเกี่ยวข้องใด ๆ กับเผ่าพันธุ์นิยมตามแบบตะวันตก แม้จะมีข้อความกล่าวถึงความประเสริฐของมนุษย์ แต่ก็เป็นการให้ความสำคัญกับมนุษย์ในฐานะที่เป็นสรรพสัตว์ที่สามารถเรียนรู้ ฝึกฝนและพัฒนาตนเองได้ มนุษย์ที่ฝึกตนดีแล้วประเสริฐยิ่งกว่าเทวดา และมักจะกล่าวในทำนองกลับกันว่า หากมนุษย์ไม่ได้ฝึกฝนอบรมตนเองแล้วหาประเสริฐไม่ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เท่ากับว่า พระพุทธศาสนาให้คุณค่ากับการกระทำของมนุษย์และสัตว์เท่า ๆ

กัน แม้จะมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องศีลในพระวินัยนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่ง แต่พระพุทธศาสนาก็แยกแยะให้เห็นว่า การฆ่ามนุษย์ที่มีคุณธรรมสูงนั้น เลวร้ายยิ่งกว่าการฆ่าสัตว์หรือมนุษย์ที่ไร้คุณธรรม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า พระพุทธศาสนาสนับสนุนการฆ่าสัตว์อื่น และเป็นเผ่าพันธุ์นิยมตามแบบตะวันตก เพราะไม่ได้มุ่งไปที่สภาวะหรือรูปร่างลักษณะภายนอก แต่พระพุทธศาสนาเน้นไปที่สภาพทางจิตใจที่เป็นนามธรรม หรือให้คุณค่ากับการกระทำของคนและสัตว์ สัตว์ต่าง ๆ หากทำร้ายมนุษย์ก็ย่อมได้รับการตำหนิเช่นกันกับคนที่ไปฆ่าสัตว์หรือแม้กระทั่งพืช โลกทัศน์ของพระพุทธศาสนาจึงเด่นชัดในเรื่องดังกล่าวนี้

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

ปิ่น มุทุกันต์. **แนวสอนธรรมะตามหลักสูตรนักธรรมตรี**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, 2551.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11/2 ขนาดตัวอักษรใหญ่. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเอส.อาร์. พริ้นติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, 2551.

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). **หลักพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กาญจนบุรี: สหายพัฒนาการพิมพ์, 2542.

สมภาร พรมทา. **มนุษย์ สังคม และปัญหาจริยธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศยาม, 2548.

Singer, Peter. “**All Animals Are Equal**”. In Environmental Philosophy. From Animal Rights to Radical Ecology. edited by Michael Zimmerman et. al, 26-40. New Jersey: Prentice Hall, 1998.

Colette Sciberras. **Buddhism and Speciesism: on the Misapplication of Western Concepts to Buddhist Beliefs**. Journal of Buddhist Ethics15, (2008).